

## Kuntalaisaloite maksuttomasta kopiointipalvelusta kirjastossa työttömille ja vähävaraisille

Hyvinvlt 13.06.2024 § 52  
274/02.05.01.00/2024

Valmistelija

Kirjastotoimenjohtaja Mustajoki Noora

Kittilän kunta on saanut 28.4.2024 kuntalaisaloite.fi-palvelussa tehdyn aloitteen, joka koskee työttömien ja vähävaraisten kopiointipalvelun maksuttomuutta kirjastossa.

Kunnanhallituksen kokouksessaan 5.5.2020 (§ 163) tekemän päätöksen mukaan vastauksen kuntalaisaloitteeseen valmistelee toimiala, ja vastaus lähetetään toimielimen, tässä tapauksessa hyvinvointilautakunnan, käsittelyyn. Vastauksesta on käytävä ilmi, mihin toimenpiteisiin kunta on aloitteen johdosta ryhtynyt. Ohjeellinen valmistelu-aika on kolme kuukautta. Vastaus lähetetään tiedoksi myös kunnanvaltuustolle, ja toimielimen päätöksestä lähetetään vastaus aloitteen tekijälle joko kirjeitse tai sähköpostitse.

Aloitteen teksti:

*"Kirjastossa sijaitsevan kuntalaisia palvelevan kopiokoneen käyttö ilmaiseksi työttömille tai vähävaraisille, kuten jo naapurikunnissa on.*

*Perusteluna se että työssäkäyvät ihmiset tulostavat surutta yksityiskäyttöön kopioita työnantajan "piikkiin". Eikä vähävaraisilla tai vanhoilla ihmisillä ole tietokonetta, satikka tulostinta kotona.*

*Lisäksi se, että kirjastopalvelut tietääkseni ovat maksuttomia."*

Hallintosäännön mukaan (§ 27) hyvinvointilautakunta päättää kirjastopalveluista perittävien maksujen yleisestä linjauksesta sekä (§ 25) kirjaston palveluista perittävistä maksuista, maksujen poistamisesta ja maksujen alentamisesta sekä myönnettävistä avustuksista siltä osin kuin ne ovat kunnan päätettävissä eikä niitä ole siirretty viranhaltijan päätettäväksi. Kirjastotoimenjohtaja taas vastaa palveluista perittävistä maksuista lautakunnan antamien yleisohjeiden mukaisesti (§ 27).

Kirjaston tulostus- ja kopiointipalvelusta nykyisin perimät hinnat ovat kunnanhallituksen vahvistamat (14.12.2010 § 475). Tämänhetkiset hinnat ovat kaikille asiakkaille samat:

A4 mustavalkoinen tulostus tai kopiointi 20 snt / sivu  
A4 väri 60 snt  
A3 mv 40 snt  
A3 väri 1 e

Naapurikuntien maksuttomuuskäytäntö ei pidä paikkaansa Rovaniemen, Muonion, Sodankylän tai Kolarin kirjaston osalta. Itse asiassa kaikissa Lapin kirjaston toimipisteissä tulostus on maksullista kaikille asiakkaille. Kittilän kirjastossa maksut ovat hieman huokeammat kuin useissa muissa kirjastoissa.

Kopioinnin ja tulostuksen maksuttomuus ei ole suomalaisissa kirjastoissa tavallista, vaikka joitakin esimerkkejä ja kokeiluja löytyy. Jos Kittilä päättää

ryhtyä tarjoamaan maksutonta tulostusta ja kopiointia vähävaraisille ja työttömille, on sen siis luotava oma käytäntönsä ja ohjeensa.

Maksuttomuuden kustannus ei olisi kunnalle kovin suuri, muutamia satoja euroja vuodessa. Kirjaston tarjoamien palveluiden on tärkeää olla kaikkien ulottuvilla, ja usein juuri kirjaston kopiointi- ja tulostuspalveluita käyttävät henkilöt, joilla ei ole tulostinta kotonaan, mutta myös esimerkiksi matkailijat.

Kirjaston kannalta ongelmallista olisi kuitenkin vähävaraisuuden todentaminen sekä mm. se, missä menisi raja tulostusmäärien suhteen. Kun jokin on ilmaista, se on usein myös arvotonta, mikä saattaisi aiheuttaa esim. välinpitämättömyyttä tulostus- ja kopiointilaitteiden kohtelussa.

Mahdollisia ratkaisuja on useita, tässä viisi vaihtoehtoa:

### **1) Jo olemassa oleva alennukseen oikeuttava todistus**

Tiettyjen asiakasryhmien maksuttomaan kopiointiin ja tulostukseen voisi oikeutta jokin olemassa oleva, Laphan (tai kunnan) myöntämä dokumentti.

Mm. Rovaniemellä, Kemissä, Torniossa ja Keminmaalla on käytössä Kaikukortti. Kaikukortin (kaikukortti.fi) tavoitteena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien nuorten, aikuisten, perheiden ja ikäihmisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä. Kortteja voivat saada Kaikukortti-verkoston kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) tai hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) toimijoiden sekä joidenkin järjestöjen asiakkaat, jotka ovat vähintään 16-vuotiaita ja tiukassa taloudellisessa rahatilanteessa eivätkä voi siitä syystä hankkia pääsylippuja tai kansalaisopiston kurssipaikkoja.

Edellytys: Jatkoselvitys ja yhteistyö Laphan kanssa siitä, onko jokin tällainen dokumentti jo olemassa tai voisiko sellaisen luoda.

### **2) Kopiokortit nykyisiin laitteisiin**

Kirjasto ottaa käyttöön kopiokortit, jolloin tulostaa ja kopioida voisi myös omatoimikirjasto aikaan. Lapha / TE-keskus voisi harkintansa mukaan hankkia kopiokortteja ja jakaa niitä vähävaraisille ja työttömille asiakkailleen.

Edellytys: Kirjaston tulostus- ja kopiointijärjestelmän muuttaminen, joka kuitenkin hyödyttäisi kaikkia asiakkaita. Kustannuksia ei ole vielä selvitetty. Ilmainen tulostus tietyille asiakasryhmille vaatisi jonkin muun toimijan myöntämän kortin.

### **3) Välttämättömien asiakirjojen maksuton tulostus**

Ainakin Espoon kaupunginkirjastossa on käytössä systeemi, jonka mukaan maksua ei peritä alle 20 sivun mustavalkotulostuksesta tai kopioinnista, jos asiakirja on välttämätön työllisyyteen, toimeentuloon, maahanmuuttoon tai sosiaalietuuksiin liittyvässä asiointissa. Lisäksi maksua ei peritä alle 18-vuotiailta, kun mv-tulosteita tai kopioita on alle 20 sivua. Skannaaminen on kirjastossa maksutonta. Tulostuksen tai kopiointin välttämättömyyteen riittää asiakkaan oma sana.

Edellytys: Luottamus asiakkaaseen – mutta kirjaston toiminta perustuu jo nykyisellään hyvin vahvasti luottamukseen. Erittäin yksinkertainen ottaa käyttöön.

#### **4) Kaikille ilmainen tulostus ja kopiointi**

Koska vähävaraisuuden todentaminen on kirjastolle käytännössä mahdotonta, voisi maksuttomuuden ulottaa koskemaan kaikkia asiakkaita.

Karkkilan kirjastossa on käytössä kaikille ilmainen mustavalkoisten A4-arkkien tulostus ja kopiointi. Tämä on Karkkilassa yksinkertaista, sillä laitteissa ei ole värikopiointi/-tulostus tai A3-mahdollisuutta.

Viime vuonna aloitettu kokeilu on toiminut hyvin, eikä ole Karkkilan kokoisessa kunnassa (vajaat 9.000 asukasta) kasvattanut kustannuksia kuin noin 400 eurolla vuositasona. Karkkilassa päädyttiin maksuttomuuteen, sillä kunta luopui käteisen käytöstä vuonna 2023 ja pankkikorttimaksuissa oli yhden euron alaraja. Yksittäisten kopiointien maksaminen muuttui siis mahdottomaksi.

Edellytys: Päätös siitä, olisiko myös väritulostus ja -kopiointi maksutonta, mikä taas nostaisi kustannuksia kunnalle jopa merkittävästi. Kustannusarvio vaatisi lisäselvitystä. Jos taas väritulostus olisi maksullista, valvonta olisi hankalaa.

#### **5) Ei muutosta**

Pysytään nykyisessä käytännössä, sillä kustannukset eivät ole asiakkaille tälläkään hetkellä korkeat Suomen muihin kirjastoihin nähden.

Esittelijä

Vs. sivistystoimenjohtaja Kinnunen Petteri

Päätösehdotus

Lautakunta keskustelelee vaihtoehtoista ja päättää etenemisestä.

Päätös

Hyvinvointilautakunta päätti esitystekstin kohta kolmen mukaisesti:

Maksua ei peritä alle 20 sivun mustavalkotulostuksesta tai kopioinnista, jos asiakirja on välttämätön työllisyyteen, toimeentuloon, maahanmuuttoon tai sosiaalietuuksiin liittyvässä asiointissa. Lisäksi maksua ei peritä alle 18-vuotiailta, kun mv-tulosteita tai kopioita on alle 20 sivua. Skannaaminen on kirjastossa maksutonta. Tulostuksen tai kopioinnin välttämättömyyteen riittää asiakkaan oma sana.

Hyvinvointilautakunta päätti, että Kittilän kunnassa kirjastolla palvelu otetaan käyttöön määräaikaisesti 31.12.2024 saakka, jonka jälkeen palvelua on mahdollista jatkaa toistaiseksi voimassa olevana mikäli kustannukset säilyvät kohtuullisena. Kirjastotoimenjohtaja arvioi kustannusten kohtuullisuuden.